

JAARVERSLAG 2018 EN JAARPLAN 2019

Stichting Holland Bolgatanga Support

Jaarverslag 2018

Inhoud

Voorwoord

1. bestuursamenstelling
- 1.2 doelstelling

2. beleidsactiviteiten
- 2.1 de bouw van een voorlopig lokaal
- 2.2 website afgerond
- 2.3 start met de school
- 2.4 fondsenwerving
- 2.5 bezoek Bolgatanga

3. jaarplan 2019

4. financiën
- 4.1 rekening 2018 en begroting 2019-03-20
- 4.2 toelichting rekening en begroting
- 4.3 balans

Dankwoord

Voorwoord

Het is een spannend jaar geweest. Hoe zou alles verlopen na een mooi voorbereidend jaar? Het onderwijs programma lag klaar.

De start van de school zou in maart beginnen. In januari is het voorlopige klaslokaal gebouwd met veel inzet van vrijwilligers en vaklieden uit Bolgatanga. Onder leiding van Hito Bernard (projectleider/directeur van Lifestyle Artisans) met zijn tomeloze energie en geloof in het project.

We zijn voorzichtig begonnen, wat wil zeggen, in plaats van twee groepen leerlingen (van max. 20 leerlingen per groep) met 1 groep leerlingen. Dit omdat de financiële middelen dit jaar nog niet duidelijk waren. Bovendien vonden we het belangrijk dat het gegeven programma kon worden gecontinueerd. En dat is gelukt! Het bleek ook een gelukkige keus te zijn om zo de moeilijkheden en problemen, die in een beginfase voor komen, te kunnen overwinnen en waar nodig aan te passen. In

de praktijk werd namelijk duidelijk dat een aantal leerlingen niet de (praktijk)lessen konden volgen omdat ze bij hun bazen nodig waren of andere redenen hadden om niet te kunnen komen. Daarom zal in 2019 een andere aanpak worden toegepast. Hito zal de leerlingen zelf werven. De school zal zich actief gaan inzetten de leerlingen te plaatsen bij een onderneming in de buurt, waar mogelijk ook bij de werkplaatsen van de leraren. Op die manier is het beter mogelijk zicht te houden op de ontwikkeling van de leerlingen en in te grijpen waar nodig. Hito heeft 4 leraren aangesteld: twee praktijkleraren, een theorieleraar voor de houtbewerking en twee {Hito zelf inbegrepen} voor management en ondernemerschap. Wat al gauw bleek was dat er bij de lessen management/ondernemerschap veel interesse getoond werd door andere bedrijven, o.a naaiateliers en kapsalons, om ook mee te doen. Hier werd gretig op ingespeeld, om saamhorigheid en zo steun en bekendheid te krijgen in de gemeenschap. Er werd besloten om ook buiten het klaslokaal lessen te geven op de bedrijven zelf, wat met veel enthousiasme ontvangen werd.

Wij (het bestuur) hebben, door het gehele jaar veel contact gehad met Hito Bernard. Regelmatig kregen wij een verslag door over hoe het daar allemaal ging en intussen werd er veel heen en weer gebeld.

Het bezoek in oktober in Bolgatanga door Willem (secretaris) en mij (voorzitter) was hartverwarmend en zeer verhelderend. (zie ook ons reisverslag op de website). Het zien van de gedrevenheid van alle leraren en het vertrouwen hebben in de toekomst, het enthousiasme van vele leerlingen, en de gesprekken met het bestuur van Lifestyle en verschillende andere organisaties (Young Harvest Foundation , Saenema Institute of Creativity, Millar's University) die vechten voor een beter bestaan van de jongeren in de regio Noord-Ghana, geeft ons een extra stimulans om te zorgen voor een goed lopende vakopleiding voor jongeren die nauwelijks of geen onderwijs hebben gehad en om de kwaliteit van de houtbewerking sector te verbeteren.

Het vertrouwen dat de donateurs ons hebben gegeven om dit project op te zetten en verder te kunnen ontwikkelen is van onschatbare waarde.

Daar zijn we zeer dankbaar voor . Zonder hun hulp hadden we dit niet kunnen bereiken. We hopen in de toekomst verder op ze te mogen rekenen.

1. *Samenstelling bestuur*

Voorzitter: Marijke Smit, meubelmaker/lerares
Secretaris: Willem Heuperman, bouwkundig ingenieur
Penningmeester: Harry Puts, econoom
Mede bestuurslid: Dirk van Dissel, filosoof en adviseur in het bankwezen

Het bestuur is onbezoldigd en onafhankelijk. Zoveel mogelijk wordt voor speciale vakkennis- zoals bijvoorbeeld gastlessen geven, het ontwerpen van een logo – een beroep gedaan op de vrijwillige inzet van vrienden en kennissen.

Medewerker: Stefan Bos (Inventar.nl) die het onderhoud van de website doet.

Fondsenwerving, non-profit projectmanagement te Dronten

Referenties:

Henk Kip, coördinator/technisch adviseur voor Houtdatwerkt, de uitvoerorganisatie van Stichting Sociaal en Werkgelegenheidsfonds timmerindustrie SSWT

Mevr. Fiona Dove, directeur van Trans National Institute TNI te Amsterdam

Het bestuur vergadert 4 á 5 maal per jaar. Los daarvan is er in verband met hun verantwoordelijkheden regelmatig contact tussen bestuursleden onderling en met de groep Lifestyle Artisans in Ghana.

1.2 Doelstelling:

Dit project heeft tot doel te voorzien in een raamwerk voor samenwerking in de implementatie van een opleiding instituut voor lokale timmerlieden en meubelmakers in het noorden van Ghana. Het project zal door het aanbieden van een vakopleiding en het ter beschikking stellen van gereedschap het kwaliteit niveau van de producten van de timmerlieden en meubelmakers verhogen. Door tijdens het onderwijs ook bedrijfskunde op het curriculum te zetten wordt hun economische zelfstandigheid vergroot.

Een significante vermindering van de migratie naar andere steden zal kunnen worden gerealiseerd en het economische en sociale toekomst perspectief van de Afrikaanse jongeren zal verbeteren.

In het armste deel van Ghana, de Upper East Region, met als hoofdstad Bolgatanga, bevinden zich geen goede opleidingen voor o.a. timmerlieden en meubelmakers.

De meeste meubelmakers weten niet hoe zij zichzelf zouden kunnen ontwikkelen in hun werk. De kwaliteit van de producten blijft daardoor onder de maat- mede ook door slecht gereedschap- en alle producten lijken op elkaar.

Sommige van hen gaan voor hoge kosten buiten de regio een opleiding zoeken met als gevolg dat ze niet meer terugkeren.

De particuliere kopers en inkopers gaan van gemeentelijke instellingen gaan en zakelijke organisaties gaan hun heil buiten de regio zoeken. Daar zijn de meubels weliswaar duurder, maar beter van kwaliteit.

Zo zal de lokale economie nooit aantrekken en blijft iedereen in een cirkel rondraaien. Deze negatieve spiraal heeft tot gevolg dat de werkeloze jongeren hun heil elders blijven zoeken, met vaak desastreuze gevolgen.

2. Activiteiten

1. De bouw van een voorlopig

leslokaal.

In Januari is er een klaslokaal gebouwd door Hito en zijn medewerkers van Lifestyle Artisans, op het terrein van Hito waar hij woont en tevens een werkplaats heeft. Dit is gerealiseerd met behulp van de donaties die we in 2017 ontvangen hadden van vele donateurs.

2. Website afgerond

In februari is de website helemaal klaar. Er kan gemaïld worden naar info@hollandbolgasupport.nl.

De donatieknop is in werking!

3. Start met de school.

Hito heeft de contracten met de leraren gemaakt en op 15 maart zijn de lessen begonnen. De start is goed begonnen met ongeveer 20 leerlingen. De meeste leerlingen werken als hulpjes op verschillende werkplaatsen. Loon krijgen ze niet. De meesten krijgen wat middageten van de baas.

Al gauw bleek er een groot animo te zijn voor de lessen management en ondernemerschap, vooral in andere takken van bedrijfsvoering. Met name de naaiateliers en kapperszaken. Al snel is er besloten om de lessen management /ondernemerschap op de werkplaatsen zelf te geven.

Deze naaiateliers en kapperszaken hebben vaak hun privé school, d.w.z. dat de baas/bazin gemiddeld 5-10 leerlingen aannemen, om de jongeren hun vak te leren.

Jongeren (en soms ook twintigers) die een vak willen leren maar niet de Junior High School hebben gedaan kunnen een bedrijf zoeken die apprentices (soort stage-leerlingen) aanneemt. Je gaat dan een overeenkomst aan met zo'n bedrijf voor drie jaar. (kan uitlopen tot vijf jaar als je langzaam leert en toch volhoudt) Dat bedrijf meldt de leerling aan bij de overheid. De leerling betaald voor de periode van die drie jaar eenmalig een vergoeding – dat is meestal iets in de orde van 100 a 200 euro, soms ook aangevuld door betaling in natura (kippen, kratjes frisdrank, verzin maar) – de leerling krijgt dan die drie jaar geen salaris maar draait mee in de productie en krijgt als het goed is eten. Naaiateliers bijvoorbeeld hebben zo wel een stuk of tien jonge vrouwen werken die de hele dag jurken zitten te naaien die de bazin verkoopt. Als die bazin het beste met haar lerend personeel voor heeft kan ze natuurlijk naast het productiewerk haar leerlingen breder opleiden om na de leerperiode een eigen bedrijf te kunnen beginnen. Zo geven Hito en Ibrahim (leraren van Lifestyle), deze theorie lessen.

Na vier maanden kregen we een rapport over de gang van zaken van Hito, waarin blijkt dat er bij de start altijd kinderziektes zijn die overwonnen moeten worden, maar over het algemeen gaat het de goede kant op.

Met name bij de houtbewerkers is er sprake van dat de leerlingen soms geen vrij krijgen van hun baas om de lessen te kunnen volgen bij Lifestyle. De meeste leerlingen van hen werken zonder "school" contract en zodra er werk is laten zij de leerlingen niet gaan omdat zij hard nodig zijn om het bedrijf draaiende te houden.

Zodoende is er is een onregelmatige opkomst bij de praktijk- en theorielessen, wat natuurlijk de continuïteit van de lessen belemmert.

Echter, ook zijn er successen geboekt, namelijk:

- de cursisten die tot nu toe alle lessen hebben gevolgd hebben goede eindresultaten met hun meubels geboekt.

- Vele leerlingen hebben simpel handgereedschap voor zichzelf gekocht, hetgeen een hele positieve ontwikkeling is.

- Er groeit meer verantwoordelijkheidsgevoel bij de niet aangesloten timmerlieden van Lifestyle die wel de mogelijkheid krijgen om voorlopig gratis gebruik te maken van machines en gereedschap van het trainingcentrum, om hun producten te verbeteren - om ze op zo'n manier te wijzen op het belang en de mogelijkheden van het gebruik van deze machines, en ze later wellicht zelf aan te schaffen.

De onverwachte toenadering van andere ambachtlieden zoals de naaiateliers en kappers hebben een positieve invloed op de gemeenschap en het trainingscentrum.

Alles is overigens continu nog in ontwikkeling.

4. Fondsenwerving

In dit jaar hebben wij € 22.900,- via fondsen kunnen ophalen.

5. Bezoek Bolgatanga van 26 oktober- 15 november.

Het belangrijkste doel van deze reis was om de ontwikkeling van het trainingscentrum samen met Hito en zijn compagnons door te nemen, de lessen te volgen en kennis te maken met alle bazen en bedrijven, en de bijbehorende werkplaatsen en een bespreking met het bestuur van Lifestyle Artisans. Het bezoeken van de Technical High School en enkele instellingen/stichtingen, the Young Harvest Foundation, Institute Saenema of Creativity en Millar's University, in en rond Bolgatanga.

Daarnaast is op uitnodiging van het bestuur een leraar techniek, Joop Blokland van het Barleaus gymnasium meegegaan samen met zijn zoon Thamon, die o.a werkt voor Stichting Favela Painting , op geheel vrijwillige basis, om een gastles te geven en een schilderproject met enkele jongeren te gaan doen.

Dit is het leslokaal van binnen en van buiten.

We hebben drie vergaderingen gehad met Hito en alle leraren.

Bij de eerste bijeenkomst kwam naar voren, dat er nu veel lessen op de bedrijf/praktijklocaties wordt gegeven. De theorielessen blijven in het leslokaal gegeven worden. Er heerst onvrede over de opkomst van de houtbewerkers, wat vooral de oorzaak is dat hun bazen ze niet naar de lessen laten gaan. Hito wil af van de afhankelijkheid van de werkplaatsbazen (die nu dus bepalen of de leerling wel of niet komt opdagen) en hij wil daarom zijn eigen leerlingen bij elkaar zoeken, via verschillende wegen. (van de straat en

mond op mond reclame etc). Er zijn zoveel werkeloze jongeren die graag een vak zouden leren, maar daar niet de vereiste vooropleiding dan wel het geld voor hebben.

Er zal een gewijzigd systeem gehanteerd gaan worden:

Lifestyle zoekt zijn eigen leerlingen en zorgt naast het lesgeven in theorie en praktijk in het eigen schoolgebouw, voor de dagen dat de leerlingen niet les hebben, voor de stageplekken, die vooral bij de werkplaatsen van de leraren zijn en bij enkele andere shops die bereid zijn mee te werken.

Zodoende is er een goed overzicht hoe het met de leerlingen gaat.

Er wordt begonnen met ongeveer 20 leerlingen waarvan groep A- 5 lessen per week krijgen en groep B ook.

De leraren geven 4x A per maand en 4x B per maand .Totaal 40 lessen per maand.

Het jaar daarop – als er een eerste en tweede jaar loopt – zullen er meer leraren moeten komen.

Het uitgangspunt van de tweede bijeenkomst is dat iedereen zijn wensen voor het nieuwe schoolgebouw op tafel kon leggen.

Er werd eerst een inschatting gemaakt over het aantal leerlingen per jaar, dat uitkwam tussen de 30-40 leerlingen, waarbij rekening gehouden werd met een aantal afvallers. Bij 40 aanmeldingen wordt er geschat dat er op den duur 25 leerlingen overblijven. Het totale aantal leerlingen voor de 3 jarige opleiding wordt maximaal 100 leerlingen. (eerste jar 30-4- , tweede jaar 25 -35, derde jaar 25 leerlingen)

Met dat leerlingenaantal als uitgangspunt heeft een uitgebreid gesprek geleid tot de volgende ruimtewensen:

- 3 klaslokalen van 6x6 meter voor theorielessen
- 1 praktijklokaal voor handwerk
- 1 praktijklokaal voor machines
- Opslagruimte voor materialen
- Opslag ruimte (grote kast) voor gereedschappen klein spul
- Kantoor
- Lerarenkamer
- Ontvangstruimte (buiten?)
- Showroom / winkel (etalage voor expositie meubels)
- Bibliotheek /studiekamer/computerruimte (mogelijk in combinatie met expositieruimte)
- Kantine/koffiebar/lunchroom/schaduwterras

We hebben verschillende stukken land bezocht waar de school gebouwd zou kunnen worden.

(Na latere overwegingen is er toch besloten om eerst te proberen een grotere ruimte te huren i.p.v. om een nieuwe school te bouwen.

Het zijn te grote stappen voor deze beginfase. De focus is nu dat het onderwijssysteem eerst goed moet lopen).

Bij de laatste en derde bijeenkomst is er gesproken over een wedstrijd die we jaarlijks willen houden onder de meubelmakers om zo iedereen te stimuleren om nieuwe ontwerpen te ontwikkelen. Iedereen vindt dit een goed plan en er wordt flink gediscussieerd wat de beste aanpak is. Ons bestuur zal dit verder uitwerken.

Planning voor volgend jaar: de leraren krijgen 2x2 weken vakantie per jaar en het plan is om in februari met een nieuwe groep leerlingen te beginnen.

Verder is er een wens dat er twee maal per jaar iemand uit Nederland komt om o.a. gastlessen te geven.

Het bezoek op de Technical High School was zeer bedroevend. Ontvangen door de vriendelijke, doch teleurgestelde, afwachtende baas van de praktijkafdeling, liet hij ons de ruimte zien waar alle houtbewerkingmachines stonden . Op een na deed geen enkele machine het meer , al 12 jaar lang. Er was geen geld en geen expertise om de machines te repareren.

De minimale praktijkervaring die de studenten kregen waren enkele van de vrachtwagen gevallen deuren die opgeknapt moesten worden.

De theorie lessen werden in een grote, overdekt met golfplaten, hal gegeven waar geen tafels of stoelen stonden . Velen zaten op of hingen tegen de muur en de rest zaten op stenen blokken.

Machinale houtbewerking lokaal

theorie ruimte

De bezoeken aan de *Young Harvest Foundation*(www.yfgh.org) en de *Saenema Institute of Creativity* waren daarentegen zeer inspirerend.

The Young Harvest Foundation: Deze stichting zet zich in voor kinderen die door armoede geen onderwijs kunnen krijgen of door een gemis aan seksuele voorlichting, tienermoeder worden, seksueel worden misbruikt of uitgehuwelijkt worden. Hun voornaamste doel is seksuele voorlichting geven op scholen.

Daarnaast benaderen zij boeren (die het grootste deel van de bevolking zijn) om ze beter wegwijs te maken in hun ondernemerschap, zodat ze meer geld verdienen en de noodzaak zien om hun kinderen onderwijs te geven.

Saenema Institute of Creativity is sinds kort een school ,iets buiten Bolgatanga, waar arme, kansloze kinderen voor een deel intern opgevangen worden(kinderen die ver weg wonen) om een ambacht te leren (weven , fashion etc)

Beiden instellingen zijn zeer bereid tot samenwerking met Lifestyle Artisans waar mogelijk is.

Professor Millar heeft zijn eigen landbouw universiteit opgezet, *Millar's University*.

Het gesprek met prof. Millar gaat over het schoolsysteem in Ghana, en over de privé scholen en universiteiten. Hij vertelt dat hij elke drie jaar een accreditatie krijgt. Waarbij het programma besproken en getoetst wordt. Tevens worden alle voorzieningen beoordeeld. De meeste studenten aan zijn privé-universiteit hebben werk, en studeren daarnaast in blokken van enkele weken. Hij is gespecialiseerd in duurzame landbouw en heeft zijn studie afgerond in Wageningen

We kunnen altijd bij hem terecht voor advies.

3. Jaarplan 2019

In 2019 zal de prioriteit liggen bij het verder ontwikkelen en verbeteren van het onderwijs systeem.

Om in de regio bekendheid te krijgen voor de Lifestyle-school en om leerlingen van buitenaf aan te trekken wordt er in het eerste kwartaal een campagne gehouden, waarbij radio uitzendingen, affiches en advertenties, en bijeenkomsten op scholen en bedrijven worden ingezet.

Het plan is om dit jaar met twee nieuwe leerlingengroepen te starten: één is inmiddels gestart (maart 2019). Begin van het volgend schooljaar (september) zal er een tweede groep starten.

Deze groepen kunnen dit jaar vooralsnog in het huidige voorlopige klaslokaal terecht.

Wel zullen er in de loop van het jaar meer leraren aangetrokken worden.

De praktijklessen worden op verschillende werkplaatsen gegeven.

Het idee om een nieuw schoolgebouw te bouwen is voorlopig op de lange baan geschoven. Het is te vroeg om daar de energie op te richten, hebben we ontdekt.

Voor 2020, als de school met meer groepen draait, zal er gezocht worden naar een gebouw dat gehuurd kan worden. Huurprijzen liggen tamelijk hoog in Noord Ghana – daarom willen we dit jaar daar een reservering voor gaan opbouwen. Ook met de gemeente gaan we daarover in overleg. De bouwkosten voor een nieuw gebouw, zoals dat voorkwam op de begroting 2018 en in het meerjarenplan, hebben we voor de begroting van 2019 geheel laten vallen.

In maart is er een wedstrijd uitgeschreven (ontwerp en maak een tafel voor de school) onder de meubelmakerwerkplaatsen te Bolgatanga. Negentien deelnemers hebben zich opgegeven. Op die manier hopen we nieuwe ontwikkelingen te stimuleren in de meubelbranche en meer saamhorigheid en contact te laten ontstaan tussen de bedrijven die deelnemen.

De inzendingen zullen voor de inrichting van het klaslokaal gebruikt worden. Als de wedstrijd succesvol beëindigd wordt kunnen we via plaatselijke publiciteit de Lifestyle school onder de aandacht brengen bij de bevolking van Bolgatanga.

Het streven is dat dit jaar meer trainingen door mensen van buitenaf worden gegeven. Daartoe leggen we contact met het Meubilerings college, de Design academie en diverse Ghanese instellingen om het onderwijsaanbod te verbreden. Ook wordt er gedacht aan langlopende stageplekken.

4.1 Rekening 2018 en Begroting 2019

	BEGROTING 2019	BEGROTING 2018	REKENING 2018
	begroting 2019	begroting 2018	inkomsten 2018
giften en donaties min provisie	32300	61000	26064
Fondsenwerving			4335
totaal inkomsten	32300	61000	21729
Kosten stichting gereedschappen	500	500	1123
leermiddelen	1000	5000	279
organisatie Lifestyle	500	3000	577
Educatie en gastlessen	1500	500	1735
bezoek instructeurs	14000	12000	4944
wedstrijd	4000	10000	3617
reservering huur schoolgebouw	800		
reservering voor nieuwbouw	10000		
totaal bestedingen	32300	61000	12275
saldo inkomsten en bestedingen	0	0	9454

4.2 toelichting op rekening en begroting 2018/2019

inkomsten:

Zonder enige vorm van bescheidenheid hadden we 61.00 euro begroot als gewenste inkomsten in 2018. Dat hebben we natuurlijk niet gehaald, maar mede door onze ambities aan te passen aan de realiteit hebben we toch een goed jaar kunnen draaien.

Dat is mogelijk geweest doordat we twee bronnen van inkomsten hadden: ten eerste uit fondsenwerving. Ten tweede hebben we via donaties in eigen netwerken (familie, vrienden en relaties) van de bestuursleden het bedrag van 3.164 euro binnen weten te halen.

bestedingen:

1. de post kosten stichting is bij de uitgaven 2018 hoger geworden dan verwacht, omdat de niet voorziene aflossing van de lening van het uitgetreden bestuurslid daarin is opgenomen.

2. voor de post gereedschappen was in 2018 5000 euro begroot. Dat daar slechts een zeer klein deel van is besteed heeft te maken met de huisvesting van de Lifestyle school. Als er begonnen was met het bouwen van een nieuw gebouw, zouden praktijklokalen van gereedschappen voorzien moeten worden. Nu, en ook gedurende 2019, worden diverse werkplaatsen als ruimte voor de praktijklessen benut. Daar hoeven geen aparte gereedschappen voor te worden aangeschaft. Innovatieve, alsmede moeilijk ter plaatse te verkrijgen gereedschappen worden meegenomen bij bezoeken van instructeurs. Ook zijn gereedschappen meegenomen die door Gered Gereedschap ter beschikking waren gesteld. Volgens hetzelfde principe zal in 2019 ook de aanpak voor wat betreft gereedschappen verlopen.
3. evenals bij bovenstaande post was voor wat betreft de leermiddelen op de begroting 2018 ook iets te ver vooruit gekeken. Er was gerekend op de aanschaf van tablets e.d. De uitgaven zijn beperkt gebleven tot de aanschaf van 1 computer, die zowel voor de administratie als voor de lessen wordt gebruikt, en een (pre-paid) modem/router
4. de post organisatie Lifestyle bestaat uit maandelijks terugkerende kosten voor huur en energie van het leslokaal en kantoor. Tevens zijn in deze post de niet-voorzienbare kosten opgenomen voor de pr campagne voor het werven van nieuwe leerlingen. De kosten zijn eind december betaald, toen de campagne van start ging.
5. de kosten van educatie en gastlessen zijn dit jaar lager uitgevallen dan begroot – er is dit jaar immers nog maar de helft van het aanvankelijk geplande programma gedraaid. Voor 2019 zijn de uitgaven van een volledig programma plus enkele gastlessen/workshops begroot.
6. het oorspronkelijke plan was dat in 2018 twee maal twee personen de Lifestyle school zouden bezoeken. Mede vanwege het hierboven genoemde halve programma is dat beperkt gebleven tot 1 bezoek van twee personen (waarbij getracht is de kosten zoveel mogelijk te beperken). Voor 2019 rekenen we op eenzelfde uitgave, waarbij dan ook nog de onder 5. genoemde gastlessen komen.
7. de kosten voor de post wedstrijd bestaan uit materiaalvergoeding voor de deelnemers, prijzengeld, en een klein bedrag voor organisatie en het maken van oorkondes e.d.
8. zoals eerder in dit jaarverslag geschreven is in 2018 niet aan de voorgenomen bouw voor een nieuw schoolgebouw begonnen. Ook in 2019 wordt dat nog niet voorzien. De begrote post van 30.000 euro voor de start van de bouw is dus niet besteed (enerzijds door het tempo waarmee de organisatie zich ontwikkelt, anderzijds door het inkomstenniveau van onze stichting in 2018 – en de wisselwerking tussen die twee aspecten). Aangezien de tweede helft 2019 voorzien wordt dat de nu beschikbare ruimte te klein wordt, zal worden uitgezien naar te huur staande ruimte annex gebouw. Daarvoor hebben we in 2019 15.000 euro begroot.

4.3. Balans

Balans	-
---------------	---

	31-12-2018	31-12-2017
<u>Activa</u>		
vaste activa	€ 0,00	€ 0,00
vlottende activa	€ 0,00	€ 0,00
bank	€ 13.084,00	€ 3.631,00
Totale Activa	€ 13.084,00	€ 3.631,00
<u>Passiva</u>		
eigen vermogen	€ 11.084,00	€ 631,00
renteloze lening bestuursleden	€ 2.000,00	€ 3.000,00
Totale Passiva	€ 13.084,00	€ 3.631,00

Dankwoord

Zonder donateurs hadden we dit project niet kunnen doen, we zijn alle donateurs daar zeer dankbaar voor.